

3. Oleksiuk V. P., Oleksiuk O. R. Methodology of teaching cloud technologies to future computer science teachers. CTE Workshop Proceeding, 2020. № 7. P. 592–608. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-2643/paper35.pdf> (дата звернення: 03.04.2023).

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Сіпій Володимир Володимирович

кандидат педагогічних наук, завідувач відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти,
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
sipiy@ukr.net

Гончарова Наталія Олександрівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу STEM-освіти,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
leobet@ukr.net

Для аналізу причин освітніх втрат учнів за час карантинних обмежень та воєнного стану слід проаналізувати яких трансформацій зазнавав освітній процес закладів освіти за цей час.

В закладах загальної середньої освіти з березня 2020 року організація освітнього процесу зазнала суттєвих змін зумовлених карантинними обмеженнями спричиненими пандемією гострої респіраторної хвороби, яку спричиняє коронавірус 2019-nCoV. Заклади освіти вимушено організували освітній процес за дистанційною формою [4], навчання за цією формою тривало протягом 2019–2020 н. р. Ця форма була новою для широкого впровадження в закладах освіти й потребувала пошуку найбільш оптимальних форм та способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Вчителі активно підвищували свою цифрову компетентність, обмінювались досвідом організації освітнього процесу.

Однією з найбільших проблем впровадження навчання за цією формою була недостатня забезпеченість комп'ютерами, ноутбуками, смартфонами, планшетами усіх учасників освітнього процесу. Можливості закладів освіти забезпечити ними вчителів за рахунок шкільного комп'ютерного обладнання були обмеженими, зокрема, бракувало web-камер, мікрофонів, динаміків. Для підтримки освітнього процесу по телебаченню транслювались відеоуроки на регіональних телевізійних каналах, а згодом, й на національних телевізійних каналах вийшли уроки «Всеукраїнської школи онлайн», які мали традиційний формат очного уроку, що був звичним для здобувачів освіти.

Протягом 2020–2021 н. р. тривали карантинні обмеження у закладах загальної середньої освіти в залежності від захворюваності на Covid-19 у конкретному регіоні та навчальному закладі. Освітній процес відбувався у закладі освіти за змішаною формою: частина класів навчалась дистанційно, де було виявлено підтвердженні лабораторно випадки захворювання на Covid, решта очно у закладі освіти. Час очного навчання використовувався для підвищення цифрової компетентності вчителів та учнів, вивчення можливостей освітніх онлайн платформ. Відбувались тренінги з їх використання, як для учнів так й для вчителів. Вчителі вносили корегування в календарне планування враховуючи особливості

навчального предмета, зокрема, плануючи лабораторні роботи та дослідження на час очного навчання. Фронтальні лабораторні роботи виокремлювались й проводились у формі лабораторного практикуму, а під час дистанційного навчання пропонувались домашні експериментальні дослідження.

На початку 2020–2021 н. р. Міністерство освіти і науки України спільно з Міністерством охорони здоров'я розробило ряд нормативних документів, що регламентували освітній процес у закладах загальної середньої освіти. Зокрема, вчителі зможуть здійснювати тематичне, семестрове або річне оцінювання учнів з предметів «Фізична культура», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Основи здоров'я» та окремих предметів варіативної складової не за 12-бальною шкалою, а – «зараховано»/«не зараховано» у разі проведення понад 50 % уроків дистанційно [1]. З метою обмеження контактів між здобувачами освіти, що навчаються в різних класах тимчасово була скасована кабінетна система навчання. Навчання в спеціалізованих кабінетах фізики, хімії, біології, інформатики, технології та інших проводились як виключення з обов'язкової дезінфекцією та провітрюванням кабінетів після кожного класу. Суворо дотримувався масковий режим в місцях загального користування здобувачів освіти та педагогічних працівників.

І семестр 2021–2022 н. р. заклади загальної середньої освіти продовжували працювати у змішаному форматі. Вчителі, як пріоритетна група населення, мали змогу в першу чергу вакцинуватись проти Covid-19, що убезпечувало їх життя від важкого перебігу Covid-19. Збільшилися можливості з забезпечення учасників освітнього процесу, за потреби, на період дистанційного навчання шкільним обладнанням, зокрема, ноутбуками, документ камерами, графічними планшетами, цифровими лабораторіями. До початку навчального року була створена та наповнена освітнім контентом платформа для дистанційного й змішаного навчання учнів 5–11 класів «Всеукраїнська школа онлайн» [2], що містить відеоуроки та освітні матеріали з 18 навчальних предметів: українська мова, українська література, біологія, біологія та екологія, географія, всесвітня історія, історія України, математика, алгебра, алгебра і початки аналізу, геометрія, мистецтво, основи правознавства, природознавство, фізика, хімія, англійська мова та зарубіжна література. В зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 року було запроваджено воєнний стан, освітній процес знову перейшов у дистанційний формат, що тривав до кінця навчального року. Частина здобувачів освіти вимушені були покинути постійне місце проживання й переїхати в різні куточки України та за кордон. Завдяки впровадженим у закладі освіти технологіям дистанційного навчання вчителі організували освітній процес з урахуванням безпекової ситуації у місці перебування учасників освітнього процесу. Значна увага приділялась психологічній підтримці учнів педагогічними працівниками.

У 2022–2023 навчальному році широко практикується поєднання очної та дистанційної форми організації освітнього процесу. Заклади загальної освіти вимушено шукають оптимальні форми організації освітнього процесу, які враховують безпекові фактори, що зумовлено триваючими карантинними обмеження та воєнними діями. Під час змішаного навчання різні заклади освіти

практикували різні варіанти організації освітнього процесу. Наприклад, при наявності кількох класів на паралелі, виокремлення класів з дистанційною та очною формою організації освітнього процесу, що дозволяє використовувати вже апробовані під час довготривалого карантину методи навчання. У випадку ж наявності лише одного класу або при відсутності виокремлення класів лише з дистанційною формою організації освітнього процесу практикувалось одночасне проведення очного уроку з включенням трансляції уроку для учнів, що навчаються дистанційно.

Пошкодження критичної інфраструктури внаслідок ракетних ударів та ударів БПЛА у жовтні 2022 року – лютому 2023 року спричинили віялові відключення електроенергії. Це суттєво вплинуло на освітній процес незалежно від форми його організації, оскільки з нього було виключено технічні засоби навчання. Якщо під час очного навчання педагогічні працівники змогли переорієнтувати освітній процес на використання традиційних методів, способів та прийомів навчання, то в умовах дистанційного навчання освітній процес перейшов здебільшого в асинхронний формат, а основним джерелом навчальної інформації для учнів став паперовий підручник.

Проаналізовані особливості освітнього процесу за час карантинних обмежень та воєнного стану призвели до освітніх втрат здобувачів загальної середньої освіти. У своїх дослідженнях використовуємо термін освітні втрати запропонований Ю. Назаренко: «освітні втрати – це прогалини у знаннях і навичках, які виникають у учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків» [3, с. 4]. Освітні втрати мають накопичувальний характер й зумовлені різними факторами, що впливали на освітнє середовище конкретного учня.

Для компенсації освітніх втрат здобувачів освіти необхідно виміряти освітні втрати кожного учня за час карантинних обмежень та воєнного стану та створити індивідуальні освітні траєкторії учнів. Проведення додаткових групових або індивідуальних консультацій за межами розкладу уроків створює додаткове педагогічне навантаження й потребує унормування оплати праці вчителів закладів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Відповіді на поширені запитання щодо організації освітнього процесу. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/vidpovidi-na-poshireni-zapitannya-shodo-organizaciyi-osvitnogo-procesu-v-umovah-karantinnih-obmezhen> (дата звернення: 02.02.2023).
2. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/about> (дата звернення: 02.02.2023).
3. Назаренко Ю. Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. Аналітичний звіт CEDOS, 2022. с. 23. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/zapyska_osvitni-vtraty.pdf (дата звернення: 01.02.2023).
4. Сіпій В. В. Освітнє середовище закладів освіти в умовах дистанційного навчання (з досвіду впровадження). *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021 (Подолання викликів у період карантину, спричиненого Covid-19)*: зб. матеріалів всеукр.наук.-практ. семінару(м. Київ, 2 березня 2021). Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2021. С. 26–28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728694> (дата звернення: 03.02.2023).